

BEVEZETŐ

Kötetünk egy, az Eszterházy Károly Főiskola Neveléstudományi Tanszékén lefolytatott kutatás¹ eredményeit tartalmazza. A kutatás arra vállalkozott, hogy felmérje, mennyire hasznosnak ítélik ma meg a képzésünket azok a volt hallgatóink, akik a kutatást megelőző öt évben, az intézményünkben nappali, esti és levelező tagozaton tanár- és pedagógia szakon végeztek. Azt is szeretttük volna megtudni, hogy a közoktatásban dolgozó volt hallgatóink milyen pedagógusi kompetenciákat, képességeket használnak leginkább a mindennapos iskolai gyakorlatukban, illetve melyek hiányát érzékelik a leginkább. Az adatok alapján azonosított, számításba vett 10 424 hallgató közül reprezentatív mintaválasztással 1687 főt (16%) levélben kerestünk meg. 263 fő (16%) jelezte, hogy szívesen részt vesz kutatásunkban. Közülük végül 117, ma a közoktatásban dolgozó volt hallgatónkkal sikerült 89 kérdésből álló kérdőívünket kitölteni (ezek feldolgozását olvashatjuk *Keller Magdolna* tanulmányában). A válaszolók közül többen azt jelezték, hogy a kérdezés időpontjában nem dolgoztak iskolákban. Így lehetőségünk adódott arra, hogy a kérdőív egy rövidített, aktualizált változatát postai úton megküldjük nekik is. Így arra a kérdésre is választ kereshettünk, hogy a képzés során elsajátított pedagógusi kompetenciák hasznosulnak-e valamilyen mértékben más pályákon. Tőlük 50 kitöltött kérdőív érkezett vissza (ezeket dolgozta fel *Gaál Gabriella* tanulmányában).

Vizsgálatunk nemcsak kutatási, de fejlesztési célokat is szolgált tanszékünk munkatársai számára, hiszen a kutatás során szembesülhettünk munkánk valamiféle eredményességével², reflektálhattunk munkánkra. A tanév során különböző kurzusok keretében többen hivatkoztunk felmérésünk egyik-másik tanulságára, és megtapasztalhattuk, hogy ez hallgatóink számára is „élőbbé”, hitelesebbé teszi tevékenységünket. A közös kutatás a szakmai együvé tartozás érzetét is fejlesztette, különösen azokban az oktatókban, akik tevékenyen vettek részt a kutatás minden fázisában. A kérdőív összeállításában és a próbakérdésben a tanszék minden munkatársa részt vett. A

¹ A kutatás az MTA-OM „A közoktatás fejlesztését szolgáló kutatások” c. pályázat támogatásával készült, a 2004/2005-ös tanévben.

² Kutatásunkat a 2005/06. tanévben egy saját kezdeményezésű és önerőből lefolytatott ún. Hallgatói elégedettség-mérés vizsgálattal egészítettük ki, amelynek eredményeiről lásd: <http://nevtud.ektf.hu/tudtev.htm>

kérdőív véleményezésébe a tanárképzésben részt vevő egyéb szakembereket is bevontunk (módszertanos kollégákat, a gyakorlóiskola tanárait), ami az együttműködés új távlatait is jelentheti a későbbiekben.

A lekérdezést többségében jelenlegi hallgatóink végezték. Kérdőbiztosként történő bekapcsolásuk a kutatásba ugyan sok szervezési nehézséggel járt, ám szakmai hasznát nehéz lenne túlbecsülni. Nemcsak tanszékünkhöz való kötődésük és hivatás iránti elkötelezettségük erősödött meg érezhetően, de reflexióik, amelyeket a pedagógusi kompetenciák változásaihoz fűztek, sok kiegészítő ismeretet is felszínre hoztak. Reflexióikat a kutatás számára fókuszcsoportos interjúban rögzítettük (feldolgozásukat lásd *Mogyorósi Zsolt* tanulmányában). A lekérdezés során több, a kérdőívvel megkeresett volt hallgatónk is jelezte, hogy szívesen vállal videós interjút jelenlegi pedagógusi munkájának és iskolai környezetének bemutatásáról. Négy helyszínen, előre meghatározott forgatókönyv alapján készítettünk felvételt. A helyszínek kiválasztásában arra törekedtünk, hogy a volt hallgatóink által ma betöltött pedagógusi munkaköröket, valamint az igen eltérő iskolai feltételeket érzékeltessük. A videofilmek készítését *Balázs Sándor* koordinálta, magukat a filmeket pedig a főiskolán működő Líceum TV munkatársai (operatőr: *Tóth Tibor*) készítették el (lásd a Mellékletben csatolt DVD-t).

A kutatás első eredményeit bemutattuk a 2005. októberében megrendezett V. Országos Neveléstudományi Konferencián egy tudományos szimpózium keretében. A videós felvételeket oktatói munkánk során, azóta több kurzus keretében is felhasználtuk (oktatásmélethez, nevelésszociológia stb.). Azt tapasztaltuk, hogy a gyakorlat világát – akárcsak filmek keretében – bemutató órák a sokszor kényszerűségből túlzottan elmélet-orientált képzésben üdítő színfoltot jelentenek, hallgatóink érdeklődését, motiváltságát és reflektivitásukat erősítik. Munkánk egy gyümölcsöző kapcsolatot is elindított a Líceum TV munkatársaival. Részben sor került a mellékelt filmek bemutatására a TV (nemcsak a főiskola hallgatói és oktatói, de a város érdeklődő közvéleménye által is nézett) műsorában. Az egyes filmeket tanszékünk oktatóival, illetve külső szakemberekkel lefolytatott szakmai beszélgetések kísérték, ami a tanári szakmával, a tanárképzéssel kapcsolatos közbeszéd, laikus vélemények kedvező orientálását is elősegítheti. Egy filmünket (amelyben volt hallgatónk egy fővárosi gyakorlóiskola napközis kísérletét is bemutatja) a főiskola gyakorló iskolájának napközis munkaközössége is feldolgozta. A tanév során – önértékelésből – újabb témakörökben megtervezett, szakmai forgatókönyvek segítségével elkészített kisfilmeket is készítettünk, megteremtve ezzel a tanár- és pedagógia szakos képzésünk egy újabb segédanyaggyűjteményét, egy szakmai videótár alapjait.

Összességében elmondhatjuk, hogy kutatásunk talán legfontosabb eredménye az, hogy a pedagógusképzés és a közoktatás, az oktatók és a hallgatók között újfajta, fejlesztő jellegű együttműködést indított el, amelynek célja éppen a tanári kompetenciák körének szélesítése és elmélyítése lehet.

Nagy Mária